

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології, журналістики та мистецтв
Кафедра культури і мистецтв

ВІДОБРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ БУКОВИНИ В
ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ВИДАТНИХ БАЛЕТМЕЙСТРІВ
РЕГІОНУ

Кваліфікаційна робота (проект)

Пояснювальна записка

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

Виконав:

здобувач 2 курсу, 08-231М групи
Спеціальність 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Хореографія
Тимків Богдан Ігорович

Керівник:

кандидатка педагогічних наук, доцентка
Терешенко Н.В.

Рецензент:

викладач хореографічних дисциплін КЗ
«Херсонський фаховий коледж
культури і мистецтв»
Шакула Д.Ю.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретико-аналітична основа хореографічної композиції.....	7
1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.....	7
1.2. Ідейно-тематична основа.....	15
РОЗДІЛ II. Літературно-графічний аналіз хореографічної композиції...17	17
2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору.....	17
2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту.....	25
2.3. Сценографія.....	35
Висновки.....	38
Список використаних джерел.....	41
Додатки.....	44

ВСТУП

Українська народна хореографія є невід'ємною складовою духовної культури нації, у якій зберігається самобутній світогляд, історична пам'ять і багатовікові традиції народу. Танцювальна культура виступає особливим способом самовираження етносу, у якому через рух, пластику, ритм і музику втілюється життєва філософія, емоційна глибина й художня довершеність національного характеру. У контексті української етнохореографії особливе місце посідає **Буковина** – край з унікальним поєднанням етнічних, культурних і мистецьких впливів, де традиційний танець набув неповторного колориту та виразної регіональної специфіки.

У сучасних умовах національного відродження, розвитку незалежної держави та розбудови європейського культурного простору питання збереження і популяризації традиційних форм народної хореографії набуває особливої актуальності. Танцювальна культура Буковини є важливим елементом нематеріальної культурної спадщини України, що потребує наукового осмислення, систематизації та творчої інтерпретації в сучасному мистецькому просторі. Її автентичні взірці не лише становлять значну художню цінність, а й виступають засобом формування національної свідомості, естетичного смаку, виховання любові до рідного краю.

Упродовж ХХ століття численні видатні хореографи, музиканти та фольклористи зробили вагомий внесок у вивчення, збереження й популяризацію буковинської народної хореографії. Зокрема, В. Верховинець, В. Авраменко, Р. Гарасимчук зосереджували увагу на збиранні та систематизації танцювального фольклору Буковини, аналізуючи його ритмічну структуру, композиційні особливості та регіональну своєрідність.

А. Гуменюк, Г. Боримська, К. Василенко, Д. Ластівка, досліджували народні традиції, обрядовість та символіку танцювальних дійств, виявляючи

їхній зв'язок із побутом і духовною культурою краю. Вагомий внесок у музикознавчий аспект зробили В. Піпаш та А. Сидорчук, які детально описали музичний супровід і інструментальні особливості буковинського танцю.

У сучасний період питання розвитку та осмислення народно-сценічного мистецтва Буковини стали предметом наукових досліджень таких авторів, як Ю. Станішевський, С. Безклубенко, Б. Кокуленко, В. Литвиненко, О. Голдрич. Їхні праці присвячені методологічним підходам до сценічного опрацювання фольклорного матеріалу, осмисленню ролі регіональної традиції в українській хореографії та формуванню принципів сценічної інтерпретації народного танцю. Завдяки цьому було закладено наукові основи для подальшого розвитку буковинської хореографічної школи, що гармонійно поєднує автентику фольклору з професійною сценічною виразністю [8].

Вивчення буковинського танцю як засобу відображення культурного спадку регіону має не лише мистецтвознавче, а й педагогічне значення. Хореографічна освіта сьогодні потребує глибокого розуміння етнокультурних основ народної творчості, уміння поєднувати традиційні засоби з новітніми методиками сценічної постановки. Залучення студентів-хореографів до дослідження й відтворення регіональних танцювальних традицій формує у них ціннісне ставлення до національної культури, розвиває творчі здібності та професійну компетентність.

Отже, актуальність теми зумовлена потребою збереження, вивчення та сучасного переосмислення буковинського танцю як феномена української національної культури, а також необхідністю формування науково-методичних засад його використання в освітньому та сценічному процесі.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Тема кваліфікаційної роботи узгоджується з дослідницькими напрямками кафедри хореографії Херсонського державного університету, де вивчаються проблеми збереження

та інтерпретації фольклорно-хореографічної спадщини, а також впровадження традицій у сучасні освітні та мистецькі практики. Матеріали дослідження можуть бути інтегровані в навчальні курси зі спеціалізації В6.03 «Хореографічне мистецтво» спеціальності В6 «Перформативні мистецтва».

Мета дослідження – дослідити буковинський танець як складову культурного спадку регіону, виявити його етнографічні, художньо-виражальні та жанрово-стильові особливості.

Об’єкт дослідження – народна хореографічна культура Буковини.

Предмет дослідження – особливості буковинського танцю в лексичній та композиційній структурі, його художньо-образна специфіка та засоби сценічного втілення.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати історико-культурні передумови формування буковинського танцю.
2. Розглянути відображення культурних традицій Буковини у творчості видатних балетмейстрів регіону.
3. Визначити характерні риси та жанрово-стильові особливості традиційної танцювальної культури регіону.
4. Розкрити роль буковинського танцю у збереженні культурної ідентичності.
5. Простежити особливості сучасних сценічних інтерпретацій буковинського танцю.
6. Окреслити перспективи використання буковинського танцю в освітньо-виховній і сценічній діяльності.

Методи дослідження ґрунтуються на поєднанні історико-культурного, мистецтвознавчого, компаративного, етнохореографічного та аналітичного

підходів, що дає змогу всебічно розкрити феномен буковинського танцю як складову культурної спадщини України.

Наукова новизна роботи полягає у спробі комплексного аналізу буковинського танцю як засобу відображення культурного спадку регіону, виявленні нових тенденцій його сценічного розвитку та визначенні особливостей авторських інтерпретацій, що поєднують автентичну й сучасність.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання матеріалів дослідження в навчальному процесі підготовки хореографів, у роботі творчих колективів, а також для створення нових сценічних композицій на основі народного танцю Буковини.

Таким чином, запропоноване дослідження спрямоване на глибоке осмислення ролі буковинського танцю у збереженні й трансформації культурної пам'яті, на визначення його місця у системі сучасних мистецьких практик та освітніх процесів, що сприяють розвитку національної хореографічної культури України.

Апробація результатів. Основні положення дослідження були представлені на наукових конференціях кафедри, обговорювалися на студентських наукових семінарах, а також знайшли практичне втілення у постановках, показаних на концертах і творчих заходах університету. Планується публікація статей у збірниках наукових праць та участь у фахових мистецьких конкурсах.

РОЗДІЛ I. Теоретико-аналітична основа хореографічної композиції

1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції

Буковина є одним із найяскравіших етнографічних регіонів України, де протягом століть формувалися оригінальні форми народної культури, відзначені своєрідністю побуту, мови, костюму та мистецьких традицій. Географічне розташування краю – на стику українських, молдовських, румунських та польських земель – зумовило взаємопроникнення різних культурних впливів, що своєю чергою сприяло виробленню неповторного танцювального стилю, який ідентифікує Буковину як окремий хореографічний осередок [1].

Буковинський танець формувався під впливом багатонаціонального середовища, в якому органічно переплелися українська, румунська, молдавська, польська, єврейська та інші культурні традиції. Завдяки цьому танцювальна культура регіону вирізняється своєрідним ритмом, динамічністю, пластичною виразністю, відточеною формою та яскравим емоційним забарвленням. Танці, що побутували на території сучасної Чернівецької області, відображали соціально-побутові явища, господарське життя, народні свята й обряди, передаючи з покоління в покоління неповторну енергетику, життєрадісність і щирість буковинців.

Танцювальна культура буковинців бере свій початок у глибоких архаїчних пластах народного побуту. Первісно танець виконував важливу соціально-обрядову функцію – він супроводжував ритуали, пов'язані з родинним життям, календарними святами та господарськими циклами.

Упродовж XIX – початку XX століття буковинський танець набуває нових ознак сценічної виразності. Зростання культурного руху, діяльність аматорських гуртків і товариств сприяли сценічній обробці народних танців, збереженню їхньої автентичності й популяризації серед широкої

громадськості. Саме в цей період відбувається становлення регіональної виконавської манери, що вирізняється енергійністю рухів, чітким ритмічним малюнком і специфічною музичною лексикою, насиченою синкопами та змінними розмірами [8].

Буковинський танець формувався на основі синтезу гуцульських, подільських і молдовських елементів. Йому притаманна як стримана пластика рухів, так і динамічна експресивність, що передає внутрішню силу та темперамент буковинців. Значну роль у його художньому становленні відіграли музичні інструменти – цимбали, скрипка, сопілка, трембіта, бугай, які задавали характерний ритм та надавали танцю неповторного звучання.

Особливістю буковинської танцювальної культури є її колективний характер – більшість танців виконуються у колі, парами або групами, що символізує єдність громади, взаємопідтримку і спільну радість. Народні традиції хореографії передавалися переважно усно — від покоління до покоління через участь у святкових дійствах, весіллях, толоках. Ця форма природного навчання забезпечувала спадковість танцювальної культури та її живий розвиток.

Відродження інтересу до автентичного буковинського танцю спостерігається в другій половині XX століття, коли хореографічні колективи почали активно звертатися до етнографічних джерел. Балетмейстери регіону, зокрема Дарій Ластівка, Мирослав Поморянський, Володимир Долгий, Леонід Сидорчук розробляли сценічні композиції, в основі яких лежали оригінальні фольклорні мотиви. Саме завдяки їхній діяльності народний танець Буковини отримав нове життя в умовах театралізованої сцени, зберігаючи при цьому свою автентичність і духовну глибину [17].

У сучасному культурному просторі буковинський танець розглядається не лише як форма художнього самовираження, а й як важливий засіб

збереження нематеріальної культурної спадщини регіону. Він виступає джерелом національної ідентичності, відображає історичну пам'ять народу та сприяє вихованню патріотизму через мистецьку діяльність.

Сучасна мистецька практика демонструє різноманіття підходів до відтворення народної хореографії: від автентичного виконання до авторських сценічних інтерпретацій, які зберігають традиційну лексику, але подають її в нових хореографічних і драматургічних формах. У цьому контексті буковинський танець є показовим прикладом взаємодії традиції та інновації, де гармонійно поєднуються елементи народного побуту, музичного фольклору, костюма, манери виконання та сучасної сценічної культури. Його сценічна трансформація не заперечує автентичність, а навпаки – підкреслює глибину змісту, розкриває потенціал для розвитку сучасної української хореографії.

Таким чином, буковинський танець є унікальним феноменом народної культури, який поєднує традиційну хореографічну лексику з глибокими духовними сенсами. Його історико-мистецьке значення полягає у відтворенні цілісного образу регіону – з його багатогранною культурною спадщиною, міжетнічними контактами та невичерпним творчим потенціалом.

Хореографічна культура Буковини характеризується глибоким зв'язком із побутом, народними традиціями та природним середовищем регіону. Структура буковинських танців формувалася під впливом соціальних умов життя селян, календарних свят, обрядовості, а також міжетнічних контактів, що сприяли збагаченню рухової лексики та ритмічної організації.

Основу танцю складають колові, парні та групові композиції, у яких домінує принцип спільності дії. Для буковинського танцю характерне поєднання стриманості у пластиці з внутрішньою емоційною напругою, що

виявляється у поступовому наростанні темпу, зміні динаміки та ритмічних акцентів.

Типовою формою побудови є коло або півколо, яке символізує єдність громади, циклічність природних процесів та неперервність життя. Рух у колі часто супроводжується характерним притупуванням, вигуками, співом або короткими речитативами, що підсилюють експресію виконання.

Особливістю буковинської танцювальної традиції є різноманітність малюнків рухів – від широких кроків і підскоків до дрібної дрібушечки, що виконується з великою технічною точністю. Чоловічі танці вирізняються енергійністю, акцентованим притупом, швидкими обертами й демонстрацією сили. Жіночі – більш плавні, із використанням легких нахилів корпусу, обережних кроків, помахів руками, що створюють образ стриманої гідності й чарівної граційності.

Музичний супровід має надзвичайно важливе значення у формуванні хореографічного образу. Для буковинських мелодій характерні змінні розміри (2/4, 3/8, 6/8), використання пунктирних ритмів, дрібних прикрас та імпровізаційних вставок. Саме музика задає темп, визначає фазу танцю – від спокійної вступної до запальної кульмінаційної частини.

Виконавська манера буковинців має кілька відмінних рис. По-перше, це «кореневість» рухів – відчуття опори на землю, що символізує міцний зв'язок із рідною землею та працею. По-друге, це ритмічна складність – часта зміна акцентів і метричних малюнків. По-третє, імпровізаційність – танцівники можуть самотійно варіювати рухи, додаючи власні орнаментальні елементи, не порушуючи основного ритмічного малюнка.

Серед найпоширеніших форм буковинських танців виділяються:

- **«На толоці»** – від помірного до швидкого темпу, з елементами присядок і дрібних кроків, що демонструють спритність виконавців;

- **«Буковинський парубочий»** – чоловічий танець, більш мужній і вольовий, з домінуванням різких притупів та стрибків;
- **«Буковинські коломийки»** – танець із поступовим наростанням темпу та коловими побудовами.

Інтенсивний розвиток народного танцювального мистецтва на Буковині є закономірним явищем культурного поступу краю. Самобутня танцювальна традиція формується на ґрунті багатовікової історії, побуту, обрядів та духовних цінностей населення. Вона відзначається яскравим національним колоритом, життєрадісністю та глибокою внутрішньою емоційністю.

Найпопулярнішими танцями регіону є коломийка, гуцулка, верховинка, гора, а також різноманітні польки – «кругла», «коса» та інші. У передгірських районах збереглися арканові танці, що мають ритуально-змагальний характер і підкреслюють силу, відвагу та згуртованість чоловіків. Ці танці відзначаються своєрідною пластикою, складними ритмічними малюнками та емоційною експресією, притаманною мешканцям Карпатського регіону.

Буковинська танцювальна культура зазнала впливу суміжних етносів, передусім румунів і молдаван, що історично проживали на території краю.

Ці взаємини сприяли формуванню своєрідної хореографічної палітри, у якій поєдналися українські, молдавські та румунські елементи. Вплив молдавської музичної традиції помітний у таких композиціях, як «Голубар», «Тропотійка», «Буковинський ліричний», де відчутні характерні мінорні інтонації, особливі мелодичні звороти та варіативність темпів.

Танцювальна культура Буковини багата на ігрові форми. У південних районах поширені ганки, сирбини, мацак, тачалка, капіруш, які переважно виконуються під час весільних свят. Їм властивий гумористичний підтекст, дотепні рухи, примовки та співи, що відображають веселий і кмітливий характер буковинців. Навіть однойменні танці, виконувані в сусідніх селах,

можуть суттєво відрізнятися за манерою, ритмікою чи структурою, що свідчить про велику варіативність та живучість народної традиції.

Лексика буковинських танців вирізняється динамізмом і технічною віртуозністю. Основними елементами є підскоки, тропітки, трясунка, різноманітні трикроки, дробітки, вибиванці, притупи. Для регіональної хореографії характерне зміщення акцентів у ритмічному малюнку, що надає рухам пружності та внутрішньої енергії.

Буковинський народний танець уособлює естетику життєрадісності, внутрішньої гідності й природного гумору народу. Його національне забарвлення, музична виразність і глибокий емоційний зміст роблять цю традицію важливим складником української хореографічної спадщини. Сьогодні буковинські танці не лише відтворюються у сценічних постановках, а й активно осмислюються в контексті сучасної культури, стаючи засобом збереження ідентичності та спадковості поколінь.

З позиції сценічної хореографії, буковинський танець зберігає автентичні рухові мотиви, але водночас набуває композиційної цілісності та драматургійної логіки. Сучасні балетмейстери, використовуючи традиційні рухи, прагнуть розкрити характер, темперамент і духовний світ народу, зберігаючи при цьому автентичну енергію первісного фольклору.

Отже, структурно-хореографічні особливості буковинського танцю відображають цілісність народної естетики, у якій поєднуються ритуальна символіка, колективна взаємодія, ритмічна багатоплановість та виразна пластика. Ця синтетична природа танцю забезпечує йому невичерпний потенціал для подальших інтерпретацій у контексті сучасних перформативних практик.

Заслужений академічний Буковинський ансамбль пісні і танцю імені Андрія Кушніренка посідає визначне місце в історії українського музично-

хореографічного мистецтва. Його діяльність стала важливим чинником формування професійної школи буковинської народної хореографії, яка поєднала етнографічну достовірність із сценічною досконалістю. Колектив не лише зберіг і популяризував танцювальні традиції Західної України, а й створив своєрідну модель художнього синтезу співу, музики та танцю, що стала орієнтиром для численних народних ансамблів по всій Україні. Саме завдяки цьому ансамблю народна хореографія Буковини набула статусу високого мистецтва, гідного академічної сцени.

У мальовничому краї Буковини, восени 1944 року, при Чернівецькій обласній філармонії було створено професійний мистецький колектив – Буковинський ансамбль пісні й танцю. Ініціатором його заснування став видатний збирач народного фольклору та композитор Григорій Шевчук, який прагнув зберегти й популяризувати самобутню культуру рідного краю.

Від 1950-х років керівництво ансамблем здійснювали Петро Лисоконь, Георгій Реутський, Сергій Трофимов, Петро Окружко, Алла Серебрі, кожен із яких залишив свій слід у творчій біографії колективу, збагачуючи його репертуар, розвиваючи виконавську майстерність і розширюючи жанрові обрії.

Найпотужніший етап розквіту ансамблю розпочався у 1962 році, коли його очолив випускник Львівської державної консерваторії ім. Миколи Лисенка – Андрій Кушніренко. Згодом він став народним артистом України, лауреатом Національної премії імені Тараса Шевченка, членом-кореспондентом Академії мистецтв України, професором. Під його керівництвом колектив досяг високого професійного рівня, зберігаючи автентичність фольклорної основи та поєднуючи її з академічною досконалістю [21].

Кушніренко не лише вдосконалив звучання хору, а й розширив жанрову палітру, наповнив репертуар ансамблю новими художніми обробками народних пісень, вокально-хореографічними композиціями, творами сучасних композиторів. Саме в цей період Буковинський ансамбль пісні і танцю перетворився на один із провідних мистецьких колективів держави [21].

У різні роки в ансамблі працювали видатні митці: Дарій Ластівка – заслужений артист України, балетмейстер-постановник, який створив низку хореографічних шедеврів; Михайло Ребойчук – збирач народного фольклору, Ілля Міський і Юрій Блещук – керівники оркестрової групи; Ярослав Солтис, Михайло Мельничук, Микола Поляков – солісти-вокалісти, Михайло Бакай – поет-пісняр, Юрій Січковський – бас-профундо [21].

Високий рівень виконавської культури ансамблю забезпечує поєднання академічної школи співу з народною традицією. Хор колективу, маючи повний діапазон звучання, виконує твори з використанням різноманітних тембрових барв і колористичних відтінків, що дозволяє відтворювати як етнічну своєрідність Буковини, так і класичний репертуар.

Справжньою окрасою концертних програм стали вокально-хореографічні композиції: «Весна красна», «Свято урожаю», «Щедрий вечір», «Ружаниця», «На толоці», «Від Дунаю до Дністра», «Буковинське подвір'я», «Український вертеп». Ці твори яскраво передають дух буковинської землі, її пісенне багатство та хореографічну експресію.

Сьогодні цей ансамбль – не просто мистецький осередок, а символ культурної ідентичності Буковини, голограма національної пам'яті, де через спів і танець оживає дух української традиції, виграненої віками.

1.2. Ідейно-тематична основа

Одним із цікавих танців Буковини є танцювальна композиція з капелюхом, який поєднує в собі глибокий символізм, багату фольклорну спадщину та динамічну чоловічу пластику. Це авторська сценічна інтерпретація традиційного буковинського танцю, що поєднує автентичні рухи, регіональний колорит і сучасні сценічні засоби виразності.

Ідейна концепція танцю з капелюхом ґрунтується на вшануванні народної гідності, свободи та життєлюбства буковинців. Через хореографічну дію розкривається образ молодого парубка – дотепного, гордого, веселого, який уміє цінувати дружбу, працю й красу навколишнього світу. Капелюх у цьому контексті виступає центральним символом – ознакою честі, поваги, духовної зрілості та зв'язку з традиціями предків.

У постановці Буковинський танець з капелюхом набуває нового художнього звучання, зберігаючи при цьому фольклорну основу. Хореографом використано традиційні рухи – присядки, дрібушку, колінця, оберти, притупи – але переосмислено їх у сучасному сценічному контексті, вибудовуючи композицію на контрастах руху, ритму і простору. Завдяки цьому створюється динамічна дія, що поєднує автентичність і модерну пластику.

Тематично хореографічна композиція втілює ідею змагання, самоствердження й товариського духу, характерних для буковинського світогляду. Парубки ніби «змагаються» у спритності, винахідливості та майстерності поводження з капелюхом. Водночас цей змагальний характер не є агресивним – він наповнений гумором, жартом, доброзичливістю, що відображає позитивну енергію народного характеру.

Капелюх у руках танцівника стає не лише реквізитом, а повноцінним партнером – символом честі, мужності й індивідуальності. Рухи з ним

утворюють своєрідну «пластику діалогу»: зняти капелюха – знак шани; підкинути вгору – вияв радості; поставити на землю – подяка рідній землі. Так через прості жести народжується філософія життя, закодована у народній традиції.

Сценічний образ у постановці зберігає національну автентичність, але водночас набуває сучасного сценічного ритму, що сприяє сприйняттю танцю як живої, актуальної форми мистецького вислову. Така інтерпретація відповідає сучасним тенденціям розвитку української народної хореографії, спрямованої на синтез традиції й новаторства.

Тема: Відображення побуту, гідності та кмітливості буковинського народу у народно-сценічній хореографії регіону.

Ідея: Збереження та популяризації культурної спадщини Буковини через вивчення, осмислення й сучасне відтворення традицій народної хореографії.

Надзавдання: показати духовну єдність і неповторний характер буковинців, передати через танець з капелюхом їхню гордість, шляхетність і радість життя як невід’ємну частину української культурної ідентичності.

Наскрізна дія: від народження святкового настрою та дружнього змагання між парубками – до колективного піднесення, що символізує єдність, взаємоповагу й радість спільного танцю.

Конфлікт: суперництво між парубками за лідерство у танці, що виявляється у жартівливому змаганні за право володіти капелюхом – символом честі, спритності й чоловічої гідності.

Танцювальна форма. Триптих.

Танцювальний жанр. Сюжетний танець.

Отже, триптих «Капелюх долі» у постановці магістранта є не лише відтворенням етнографічного матеріалу, а творчою реконструкцією народного духу, засоби сценічної драматургії.

РОЗДІЛ II. Літературно-графічний аналіз хореографічної композиції

2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору

Триптих «Капелюх долі» побудований за законами сценічної драматургії, де чітко простежуються етапи розвитку дії – від ніжної, ліричної експозиції до кульмінаційного змагання і фінального поєднання закоханої пари. Танцювальна структура розгортається як мініатюрна вистава, у якій поєднано побутові, жартівливі та символічні мотиви.

1. Експозиція відкриває дію ліричним епізодом, який створює емоційний настрій усього танцю. На сцені з'являються три дівчини – їхня пластика м'яка, плавна, сповнена легкості й жіночності. Через рухи рук, легкі притупи та плавні оберти вони передають атмосферу спокійного сільського життя, гармонії з природою та радості молодості.

До дівчат підходить хлопець, який одразу виділяється серед них активністю, рішучістю й енергією. У його танцювальній мові – жартівливе залицяння, юнацька безпосередність і захоплення однією з дівчат. Він намагається привернути її увагу, використовуючи більш виразні та амплітудні рухи, елементи народного чоловічого танцю – притупи, розвороти, присядки. Капелюх, який має хлопець, уже в експозиції набуває символічного значення – це ознака його чоловічої гідності, впевненості, самостійності. Жест, коли хлопець торкається капелюха чи підкидає його вгору, сприймається як своєрідне залицяння, прояв уваги до обраної дівчини.

Музичне тло експозиції – помірного темпу, з м'якими мелодійними фразами, які підкреслюють романтичний настрій сцени. Ліричний початок створює контраст до подальшої динамічної частини – змагання хлопців за капелюх.

Таким чином, експозиція встановлює головну тему танцю – поєднання ліричного почуття й змагального духу, показує основних дійових осіб (дівчат і хлопця-соліста) та вводить головний символ – капелюх як знак чоловічої честі та предмет залицяння.

2. Зав’язка розпочинає розвиток конфлікту і поступово переходить від ліричної частини до динамічного змагання. На сцену виходять інші хлопці, які помічають капелюх у соліста і вирішують випробувати його спритність та майстерність. Цей момент створює ігрову напругу та розкриває соціально-побутову взаємодію молоді – змагання за увагу дівчини, підтвердження власного статусу та вміння танцювати.

Кожен із хлопців по черзі відбирає капелюх у соліста та виконує індивідуальні танцювальні елементи: присядки, оберти, притупи, підскоки. Цей епізод підкреслює характер конкуренції та змагальності, водночас залишаючи її гумористичною й доброю за своєю природою.

Музика в зав’язці прискорює темп, ритм стає більш чітким і контрастним, підкреслюючи напруженість дії. Таким чином, зав’язка служить мостом між ліричним вступом і кульмінаційним змаганням, вводячи елементи конфлікту, динамічності та сценічної інтриги.

3. Розвиток дії є центральною частиною танцю, у якій напруга зав’язки поступово зростає, демонструючи змагання, спритність і взаємодію персонажів. Після того як інші хлопці виходять на сцену і по черзі відбирають капелюх у соліста, починається серія танцювальних імпровізацій та демонстрації майстерності.

Кожен учасник виконує сольні рухи, поєднуючи традиційні елементи буковинського танцю – присядки, притупи, оберти, підкидання капелюха, – з індивідуальною манерою та виразністю. Ця частина побудована

на чередуванні динамічних і ритмічно складних фрагментів, що дозволяє підкреслити суперництво та емоційну напругу між парубками.

Соліста оточують конкуренти, створюючи композиційні фігури, які змінюються динамічно: кола, півкола, діагоналі. Таке просторове розташування підкреслює як змагальність, так і колективну взаємодію, роблячи танець видовищним і водночас легким для сприйняття глядачем.

Музика стає більш енергійною, темп пришвидшується, що відповідає інтенсивності руху й нагнітає драматургічну напругу. Рухи капелюха в руках соліста та суперників стають ключовим сценічним акцентом, який символізує мужність, спритність і статус кожного танцівника.

4. Кульмінація танцю досягається тоді, коли соліст змагається за свій капелюх з усіма суперниками, демонструючи найвищий рівень спритності, ритмічної точності та артистичної майстерності. Рухи стають максимально динамічними: стрімкі оберти, високі підскоки, присядки та активні маніпуляції з капелюхом, які підкреслюють драматичну напругу та яскравий характер героя.

У цій частині танцю суперництво досягає піку, адже кожен учасник намагається проявити свої технічні та сценічні здібності, а соліст одночасно утримує увагу дівчини, яку він обрав. Момент боротьби за капелюх стає символом особистої гідності, мужності та творчої спритності.

Музичний супровід кульмінації відзначається прискореним темпом, контрастними ритмічними акцентами та яскравими мелодійними фразами, що підсилюють емоційний ефект і динаміку руху.

Кульмінація завершується моментом перемоги соліста, коли капелюх повертається до нього, а його артистичний успіх відзначається взаємністю дівчини. Цей епізод підкреслює не лише завершення конфлікту, а й логічний

перехід до фінальної гармонійної сцени, де поєднуються радість, взаємність і святковий настрій.

5. Розв'язка настає після кульмінаційного змагання, коли соліст повертає собі капелюх, символ власної гідності, спритності та мужності. Цей момент означає завершення конфлікту між парубками і встановлення гармонії на сцені.

Дівчина, яка була об'єктом уваги соліста, відповідає на його залицяння – вона приймає його жест, передає йому капелюх у знак взаємності, а він дарує їй квітку. Ця символічна взаємодія підкреслює гармонію почуттів, взаємоповагу і доброзичливість, що лежать в основі народних традицій Буковини.

У цей момент музика сповільнюється, стає мелодійною та пивною, а рухи танцівників – лагідними, граційними, підкреслюючи завершення конфлікту та відчуття спільної радості.

Розв'язка створює емоційний та символічний перехід до фіналу, де весь колектив об'єднується у спільному колі, демонструючи єдність, дружбу та любов до традиційного мистецтва. Таким чином, розв'язка підкреслює головну ідею танцю – гармонійне поєднання змагання, любові та народної самотності.

Лібрето

I частина.

Події відбуваються на толоці. Танець розпочинається ліричною частиною, де на сцені з'являються троє дівчат. Вони рухаються плавно та граційно, виконуючи кругові рухи, легкі присядки та дрібні кроки, які створюють відчуття спокою, радості та гармонії з природою. Ця частина танцю передає жіночу чарівність, ніжність і красу буковинської молоді, встановлюючи основу для подальшої взаємодії персонажів.

До дівчат підходить молодий хлопець – соліст танцю. Він одразу звертає увагу на одну з дівчат і намагається завоювати її прихильність. Його рухи більш енергійні та впевнені, він використовує традиційні буковинські рухи парубка: підскоки, притупи, оберти. У руках хлопця капелюх, який у символічному плані позначає честь, мужність і гідність молодого людини, а також стає ключовим елементом сценічної дії.

II частина.

Невдовзі на сцену виходять інші хлопці. Вони жартівливо відбирають капелюх у соліста і по черзі танцюють з ним, демонструючи свою спритність, винахідливість і відвагу. Цей епізод створює гумористичне суперництво, де кожен танцюрист прагне показати свою технічну майстерність та привернути увагу дівчини. Рухи стають динамічними, темп музики пришвидшується, виникає напруга, яка тримає глядача в очікуванні розв'язки.

Кульмінаційна частина танцю настає, коли соліст відвойовує свій капелюх. Він виконує найбільш складні та виразні рухи, демонструючи спритність, техніку та характер. Цей момент символізує перемогу гідності та відваги, а також показує стосунки соліста з дівчиною – його зусилля винагороджуються її увагою.

III частина.

У розв'язці танцю дівчина відповідає взаємністю: вона приймає його жест, повертає капелюх і взаємно відповідає увагою. Соліст дарує їй квітку, яка стає символом ніжності та щирих почуттів. Завершується танець спільним колом усіх учасників, що уособлює єдність, дружбу, взаємоповагу та радість життя, які є невід'ємною частиною народної культури Буковини.

Таким чином, «Буковинський танець з капелюхом» передає через сценічну дію характер, традиції та життєрадісність буковинської молоді. Він поєднує автентичні народні елементи з сучасною сценічною виразністю,

створюючи живу та емоційно насичену композицію, яка водночас є символом культурної спадщини регіону і прикладом авторської хореографічної інтерпретації магістранта.

Назва частини	Кількість тактів	Зміст
Експозиція	48 тактів Лірична частина	На сцені з'являються троє дівчат, виконують плавні, граційні рухи. До них підходить соліст, який відразу зацікавився однією з дівчат. Капелюх у руках хлопця символізує його гідність і чоловічу спритність.
Зав'язка	Вступ 4 такти 32 такти	На сцену виходять інші хлопці, помічають капелюх і починають його відбирати у соліста. Починається жартівливе змагання, демонструється технічна майстерність парубків.
Розвиток дії	72 такти	Хлопці по черзі виконують сольні танцювальні епізоди з капелюхом. Соліст захищає свій капелюх, демонструючи спритність і характер. Між солістом і дівчиною виникає танцювальний діалог, який підкреслює їхню взаємну симпатію.
Кульмінація	56 тактів	Соліст відвойовує свій капелюх у суперників. Але його забирає дівчина

		Сцена змагання досягає найвищої динаміки, рухи стрімкі, ритмічні, яскраво виражені.
Розв'язка	32 такти	Дівчина приймає жест уваги соліста – повертає йому капелюх, а він дарує їй квітку.

Характеристика дійових осіб

Соліст (хлопець) – центральна фігура танцю, чия дія визначає розвиток конфлікту та сюжетну лінію. Характер: рішучий, спритний, енергійний, водночас добродушний і товариський. Символізує мужність, честь і гідність молодого людини. Через його рухи (підскоки, оберти, присядки) проявляються фізична витривалість, технічна майстерність і сценічна харизма. Його взаємодія з дівчиною та суперниками розкриває головну ідею танцю – поєднання змагальності, гумору і романтичних почуттів.

Солістка (дівчина) – центральна жіноча персона, об'єкт уваги соліста, символ взаємності та романтичних почуттів. Характер: граційна, ніжна, чарівна, водночас дотепна й спостережлива. Вона демонструє жіночу гідність і врівноваженість, підкреслюючи красу та витонченість народної культури Буковини. Через рухи передається її емоційний стан – зацікавленість, симпатія та радість від спільного танцю. Уособлює ніжність, взаємність і красу традиційних відносин, слугує каталізатором сюжету, оскільки її симпатія визначає дії соліста та розвиток танцювального конфлікту.

Дівчата – втілюють жіночу чарівність, грацію та ніжність. Характер: витончені, грайливі, уважні до свого оточення, відкриті для дружнього та романтичного спілкування. Їхні рухи плавні, легкі, колові – символізують гармонію, красу та життєрадісність Буковини. Через взаємодію з солістом

дівчата відображають почуття взаємності та дружелюбності, а також служать каталізатором сюжетного розвитку танцю.

Юнаки – виконують роль конкурентів, які перевіряють спритність і гідність соліста. Характер: енергійні, жартівливі, змагальні, кмітливі. Їхні дії створюють динамічну сценічну напругу, підкреслюють гумористичний аспект конфлікту та показують традиційні елементи народного танцю. Вони допомагають розкрити характер головного героя через контраст суперництва та перемоги.

Аналіз музичного супроводу

Триптих «Капелюх долі» складається з трьох частин.

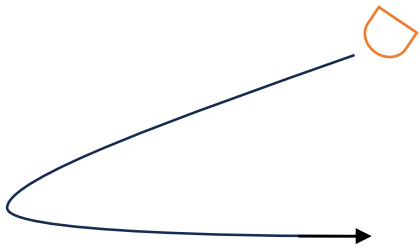
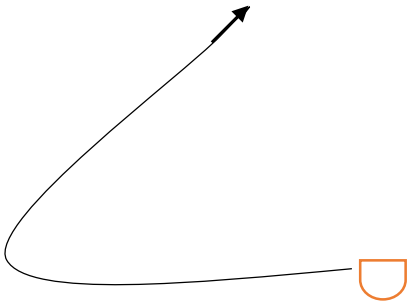
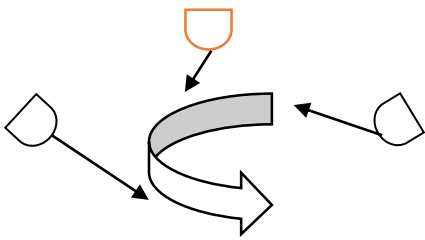
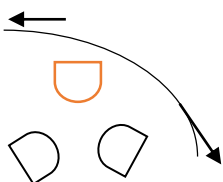
1-а частина – повільна, широка. Починається невеликим вступом – соло скрипки. Далі арпеджованим пасажом вступають цимбали, доповнюючи мелодію дзвінким гармонійним супроводом.

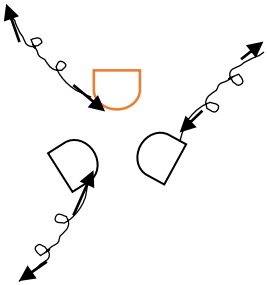
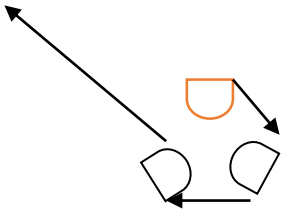
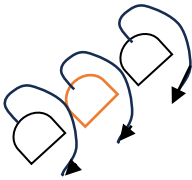
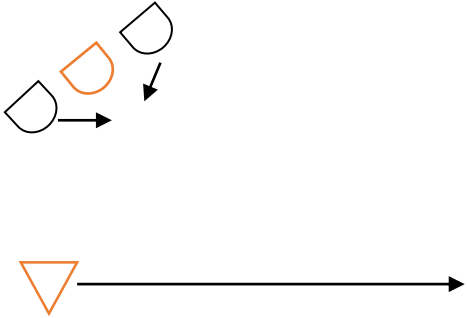
В 9-му такті вже вступає весь оркестр народних інструментів. Музичний розмір 1-ї частини – 3/4. Основна мелодія при кожному проведенні починається із затакту та характерна тим, що у ній присутні багато фермату ношах, сповільнень. Музика цієї частини насичена гармонічно та мелодійно.

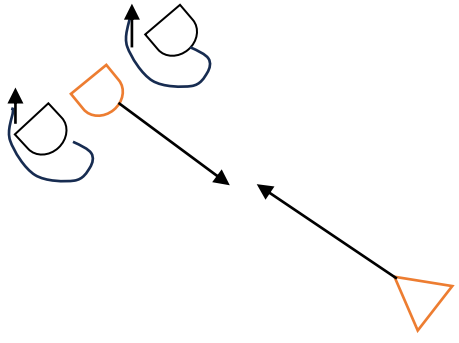
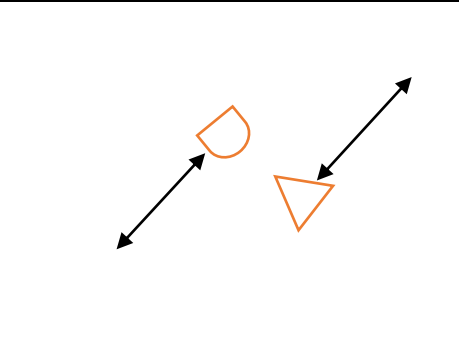
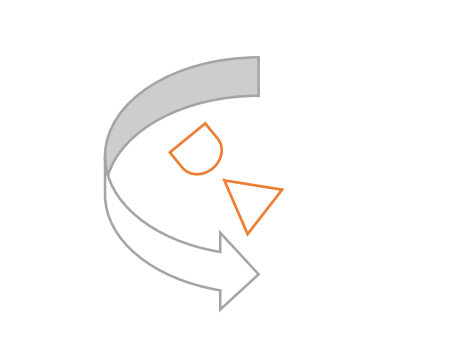
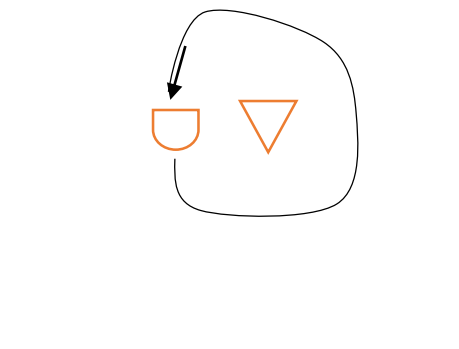
2-а частина – енергійна, швидка. Музичний розмір 2/4. Кожна музична фраза містить 16 тактів, характерні віртуозні мелодії скрипкової групи інструментів. Інші групи інструментів гармонічно доповнюють мелодію. Сама 2-а частина є одним з кращих зразків буковинської музики у виконанні оркестру народних інструментів.

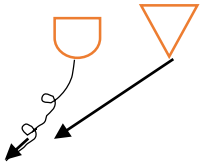
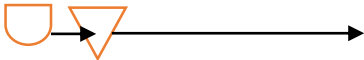
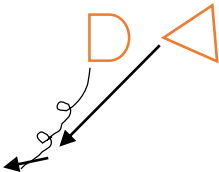
3-а частина – є повторенням 1-ї, з меншою кількістю музичних фраз, практично- «кода» .

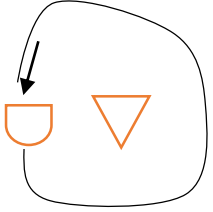
2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту

Архітек- тоніка	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
Експозиція		Повільна частина Музюроз $\frac{3}{4}$ 1-2 такт	Дівчина виконує танцювальний біг.
		3-4 такт	Дівчина виконує танцювальний біг.
		5-8 такт	Дівчата схрещують праві руки вверху та виконують легкий біг.
		9-10 такт	Дівчата виконують плетінку (вправо, вліво) з прогином корпусу назад.

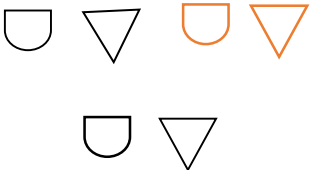
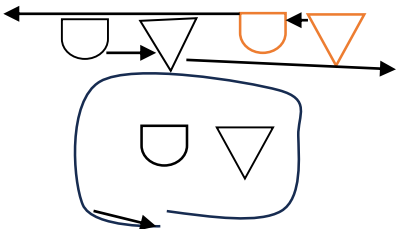
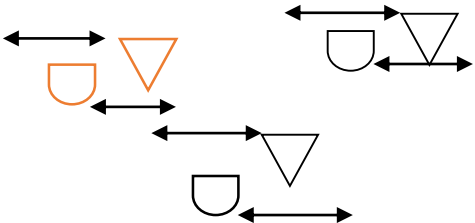
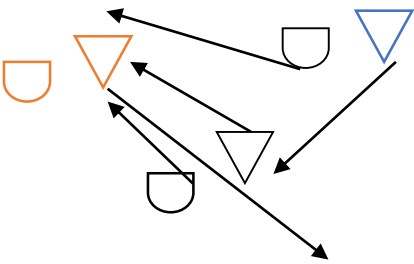
Експозиція		11-12 такт	Дівчата виконують шене (з кола, в коло)
		13-14 такт	Дівчата виконують легкий біг
		15-16 такт	Дівчата розвертаються до глядача.
		17-20 такт	Юнак виконує плетінку. Дівчата сходяться до солістки.

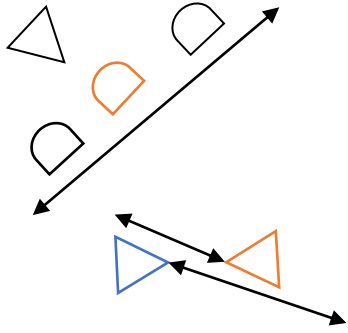
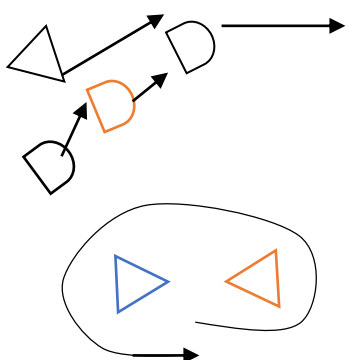
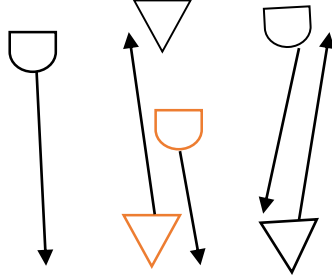
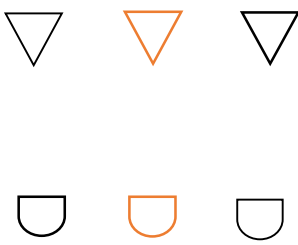
Експозиція		21-22 такт	Танцівники виконують прості кроки.
		23-24 такт	Солісти виконують перемінні кроки.
		25-26 такт	Солісти виконують легкий біг.
		27-28 такт	Дівчина виконує легкий біг. Юнак стоїть в статичній позі.

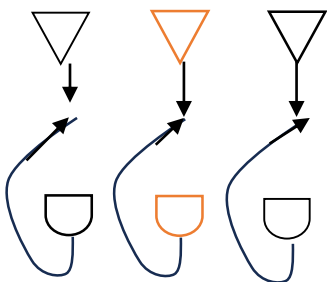
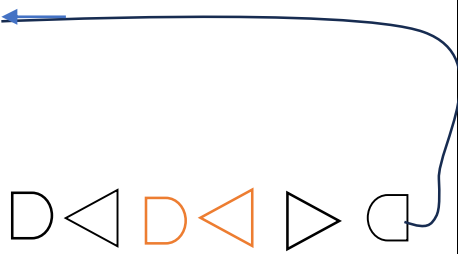
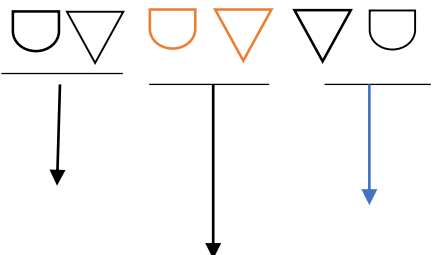
Експозиція		29-30 такт	Дівчина виконує шене. Юнак виконує буковинський перемінний крок.
		31-32 такт	Пара виконує плетінку.
		33-34 такт	Пара виконує підтримку №1
		35-36 такт	Дівчина виконує шене. Юнак-прості кроки.

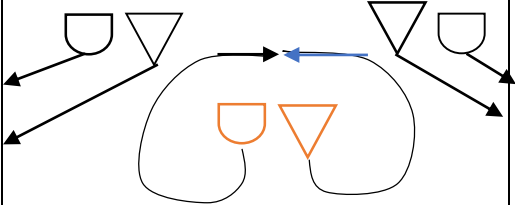
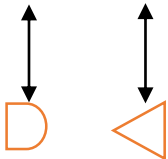
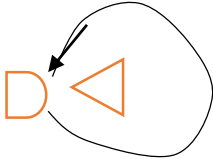
Експозиція		37-38 такт	Дівчина виконує простий біг. Юнак рукою показує в напрямку руху дівчини.
		39-42 такт	Пара виконує дрібні переступання.
		43-47 такт	Пара виконує підтримку № 2.
Зав'язка		48 такт	Соліст капелюхом прикриває дівчину та імітує поцілунок. Дівчата та хлопці виконують випад (ніби заглядають)
		48 тактів	

Зав'язка		Зміна муз.роз. 2/4 Вступ 4 акорди	Один з юнаків забирає в соліста капелюх та виходять на авансцену. Дівчата відходять на третій план сцени
Розвиток дії		1-8 такт	Юнаки виконують буковинський хід на каблучок із зіскоком. Дівчата виконують погорянку високу
		9-16 такт	Юнаки та дівчата виконують високу погорянку.
		17-24 такт	Центральна пара виконує буковинський синкопований комбінований хід. Інші пари виконують Буковинський перемінний крок

Розвиток дії		25-32 такт	Центральна пара виконує перемінний буковинський крок. Потім юнак дівчину перекидає з руки на руку. Інші пари виконують Буковинські повороти на дрібушці
		32-40 такт	Пари на задньому плані виконують боковий буковинський хід. Центральна пара виконує плетінку навколо себе.
		41-48 такт	Пари виконують боковий буковинський хід.
		49-56 такт	Юнак забирає капелюх в центрального хлопця, якого дівчата відводять в третю ліву кулісу. Соліст підходить до юнака з капелюхом.

Розвиток дії		57-64 такт	Юнаки виконують боковий буковинський хід. На задньому плані юнак та дівчата виконують дрібні переступання.
		65-72 такт	Юнаки на передньому плані виконують дрібні переступання і соліст забирає капелюх. На задньому плані танцівники виконують буковинський хід з каблука.
Кульмінація		73-80 такт	Солістка забирає в соліста капелюх. Танцівники виконують перемінний буковинський хід.
		81-88 такт	Дівчата виконують буковинські голубці. Хлопці роблять похитування корпусом.

Кульмінація		89-96 такт	Танцівники виконують перемінний буковинський хід.
		97-104 такт	Танцівники виконують перемінний буковинський хід.
		105-122 такт	Танцівники виконують перемінний буковинський хід.
		123-128 такт	Танцівники виконують танцювальну комбінацію № 1.
		128 тактів	

Розв'язка		Зміна муз.роз. 3/4 1-8 такт	Бокові пари простими кроками виходять за куліси. Солістка забирає капельюх в юнака, які виконують легкий біг.
		9-16 такт	Пара виконує дрібні переступання.
		17-24 такт	Юнак подає квітку дівчині, яка віддає йому капельюх.
		25-31 такт	Юнак стоїть на місці та корпусом проводить дівчину. Дівчина виконує легкий біг.
		32 такт 32 такти	Юнак присідає на праве кіліно. Дівчина присідає юнакові на кіліно. Пара ніжно обіймається.

2.3. Сценографія

Сценографія танцю створює атмосферу буковинського села, підкреслює народну самобутність і дозволяє глядачу зануритися у традиційний побут та святковий настрій регіону. Вона будується на мінімалістичних, символічних елементах, що підтримують хореографічну дію та підкреслюють драматургічний розвиток номера.

Основою оформлення сцени є тло із зображенням зеленого узлісся або пагорбів, що передає характерну буковинську природу. На задньому плані може бути встановлена стилізована сільська хата з вишитими рушниками, тин або кілька кущів і польових квітів – як символ домашнього затишку, зв'язку з рідною землею. Ці декоративні елементи створюють ефект глибини простору, водночас не перевантажуючи сцену деталями.

У центрі композиції розташовується майданчик-толока, де розгортається основна дія. Простір поділений умовно: одна частина – для ліричних епізодів зустрічі дівчат, інша – для динамічних сцен чоловічого змагання. Така побудова дозволяє гнучко змінювати ритм і темп постановки, а також логічно вибудовувати взаємодію персонажів.

Важливу роль у сценографії відіграє світлове оформлення. М'яке тепле освітлення під час початкової ліричної частини символізує літній день, чистоту почуттів і щирість емоцій героїв. У динамічних епізодах із чоловічими танцями світло стає яскравішим, контрастнішим, що підсилює енергію та змагальність сцени. У фіналі – теплий золотавий відтінок світла створює відчуття радості, гармонії й завершеності дії.

1. Декорації:

- Сцена оформлена простими декоративними елементами (квіти, корзини, дерев'яні огорожі).

- Основний акцент робиться на чистоті простору, щоб рухи танцівників і символи дії (капелюх, квітка) залишалися візуально виразними.

2. Костюми:

- Соліст і хлопці-суперники одягнені у традиційні чоловічі буковинські костюми: вишиті сорочки, кептарі, гачі, поясні ремені та чорні або кольорові чоботи.
- Дівчата та солістка – у національних жіночих костюмах: вишиті блузи, спідниці з кольоровими фартухами, прикрашені стрічками або квітами в волоссі.
- Капелюх та квітка виступають головними реквізитами, що підкреслюють сюжет і символіку.

3. Світло:

- М'яке, тепле освітлення на початку танцю підкреслює ліричну експозицію.
- У частині змагання та кульмінації світло стає яскравішим, контрастним, підкреслюючи динаміку та напруженість дії.
- У фіналі світло м'яко розсіюється, створюючи атмосферу єдності та гармонії.

4. Реквізит:

Капелюх – ключовий предмет, який передають, відбирають, підкидають і використовують у танцювальних етюдах.

Квітка – символ взаємності та романтики, використовується у фінальній сцені.

Можливе використання додаткових декоративних елементів: кошики, стрічки, які підкреслюють народну стилістику.

Сценографія підкреслює традиційність, символізм і емоційність танцю, підтримує драматургічну структуру і допомагає глядачеві повністю зануритися у буковинську атмосферу, акцентуючи увагу на рухах, символах та взаємодії персонажів.

Загалом сценографія постановки поєднує етнографічну достовірність і сценічну лаконічність, що дозволяє глядачеві відчувати дух Буковини, зануритися у побут і внутрішній світ її народу. Простота декорацій, яскравість костюмів і природність сценічного руху формують цілісний художній образ – Буковину як колыску традицій, гумору, гідності й життєрадісності українського народу.

Висновки

У ході виконання кваліфікаційної роботи було реалізовано всі поставлені завдання, що дозволило всебічно дослідити Буковинський танець як засіб відображення культурного спадку регіону.

Проаналізовано історико-культурні передумови формування буковинського танцю. З'ясовано, що розвиток народної хореографії регіону був тісно пов'язаний із багатонаціональним складом населення Буковини, впливом українських, румунських і молдавських традицій, що сприяло формуванню унікального танцювального стилю, насиченого етнографічними мотивами, жартівливими сценками, глибоким символізмом та яскравим емоційним забарвленням.

Визначено характерні риси та жанрово-стильові особливості традиційної танцювальної культури краю. Буковинський танець вирізняється ритмічною складністю, пластичною виразністю, контрастом між ліричними та жартівливими епізодами. Характерними є рухи з притупами, підскоками, тропітками, які втілюють темперамент, гумор і щирість буковинців.

Розкрито роль буковинського танцю у збереженні культурної ідентичності. Народна хореографія виступає важливим засобом збереження нематеріальної спадщини, формування історичної пам'яті й національної самосвідомості. Танці регіону відображають світогляд, життєві цінності та моральні орієнтири буковинців, передаючи наступним поколінням духовний досвід народу.

Простежено сучасні сценічні інтерпретації буковинського танцю, у яких традиційна лексика гармонійно поєднується з новими художніми засобами. Сучасні балетмейстери впроваджують елементи сюжетності, пластичної драматургії, сценографічного вирішення простору, створюючи цілісні

хореографічні композиції, що відтворюють дух і естетику Буковини у контексті сучасної культури.

Окреслено перспективи використання буковинського танцю в освітньо-виховній і сценічній діяльності. Традиційна хореографія Буковини має великий потенціал для виховання естетичного смаку, патріотизму, національної свідомості молоді. Вона може бути ефективним засобом педагогічного впливу у закладах мистецької освіти, а також слугувати базою для створення сучасних сценічних постановок і фестивальних програм.

Розглянуто відображення культурних традицій Буковини у творчості видатних балетмейстрів регіону. У їхніх постановках простежується прагнення зберегти етнографічну автентичність, водночас піднести її до рівня високого сценічного мистецтва. Такі митці, як Д. Ластівка, Д. Демків, А. Сидорчук, Р. Гарасимчук та інші, створили хореографічні інтерпретації, у яких фольклорні джерела поєднуються з професійною майстерністю, драматургічною логікою й виразною пластикою. Їхня творчість стала зразком для молодих постановників, утверджуючи значення Буковини як одного з провідних осередків української народно-сценічної хореографії.

На прикладі авторської постановки встановлено, що традиційний танець успішно адаптується до сучасних сценічних форм, зберігаючи етнографічну автентичність, водночас використовуючи нові композиційні та хореографічні прийоми. Це дозволяє робити народну хореографію більш виразною, динамічною та привабливою для сучасного глядача.

Буковинський танець може ефективно застосовуватися в навчальному процесі, виховній роботі та сценічній практиці, сприяючи розвитку творчих компетентностей, формуванню патріотичних та культурних цінностей. Його використання в освітньо-хореографічній діяльності дозволяє поєднати традиційні елементи з сучасною методикою викладання та постановки.

Буковинський танець є невід'ємною складовою культурної спадщини регіону, що поєднує етнографічні особливості, традиційні обряди та художню самобутність місцевої громади. Його вивчення дозволяє глибше зрозуміти соціокультурні та духовні цінності Буковини, а також показує, яким чином народна хореографія формує національну ідентичність. Заслужений академічний ансамбль пісні і танцю ім. А.Кушніренка виступає ключовим носієм і популяризатором цих традицій, демонструючи високий рівень професійного виконання та сценічної культури.

Дослідження конкретного танцю, як-от «Капелюх долі», дозволило проаналізувати його композиційну структуру, драматургію та символіку. Ліричні і динамічні епізоди, взаємодія соліста та солістки, а також використання реквізиту (капелюха і квітки) відтворюють народні звичаї і соціальні взаємозв'язки, забезпечуючи виразність та емоційне залучення глядача.

Аналіз сучасних інтерпретацій показав, що традиційний буковинський танець успішно адаптується до сучасних сценічних умов, зберігаючи етнографічну автентичність, але при цьому стає більш видовищним та доступним для сучасної аудиторії. Це відкриває широкі перспективи його використання у навчально-виховному процесі, сценічній практиці та популяризації народної культури серед молоді.

Підсумовуючи, варто зазначити, що буковинський танець – це жива енциклопедія духовності, традицій і національної гідності народу, який упродовж століть зумів зберегти свою автентичність і водночас відкритість до сучасних мистецьких інтерпретацій. Його відродження, популяризація та використання в освітньому процесі сприятимуть не лише збереженню нематеріальної культурної спадщини України, а й зміцненню її культурної ідентичності в глобалізованому світі.

Список використаних джерел

1. Богайчук М. А. Література і мистецтво Буковини в іменах: Словник-довідник. Чернівці : Букрек. 2005. 312 с.
2. Боримська Г. Самоцвіти українського танцю. Київ : Мистецтво, 1974. – 136 с.
3. Василенко К. Лексика українського народно-сценічного танцю. Київ : Мистецтво, 1996. 496 с.
4. Василенко К.Ю. Український танець: Підручник. Київ, 1997. 282 с.
5. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. Київ : Музична Україна, 1990. 150 с.
6. Голдрич О.С. Барви Карпат. Львів : Мистецтво, 1998. 130 с.
7. Гуменюк А. Українські народні танці. Київ: Наукова думка, 1969. 608 с.
8. Загайкевич М. Музичне життя Західної України другої половини ХІХ століття. Київ, 1960. 189 с.
9. Зайцев Є. Колесніченко Ю. Основи народно-сценічного танцю. Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. 416 с.
10. Колосок О. П. Майстри народно-сценічного танцю : біографічний довідник /уклад. Київ : ДАКККіМ, 2008. 116 с.
11. Коротков О. Є., Тараканова А. П. Все про танець : довідник. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2005. 90 с.
12. Кривохижа А. М. Гармонія танцю : метод. посіб. для хореографічних дисциплін педагог. навч. закл. Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2003. 100 с.
13. Кудрицький В. Митці України: Енциклопедичний довідник. К., 1992. 367 с.

- 14.Кульчицька О. «Народний одяг західних областей України». Олена Кульчицька, видавництво «Апріорі». Львів, 2018. 316 с.
- 15.Литвиненко В. Зразки народної хореографії. Київ : Альтерпрес, 2008. 189 с.
- 16.Марко Ю. М. / Хореографічний фольклор східного регіону Чернівецької області // Чернівці: Друк Арт, 2009. 104 с.
- 17.Стельмащук Ж. Буковина: спільна культурна спадщина. Чернівці : Місто, 2009. 200 с.
- 18.Туркевич В. Хореографічне мистецтво у персоналіях. Київ : «Інтеграл», 1999. 223 с.
- 19.Шкрібляк М. Народні майстри Буковини: мистецький довідник. Чернівці: Колорит, 2009. 80 с.
- 20.Ярослава Кожолянко. Буковинський традиційний одяг. Чернівці: Саскатун, 1994. 266 с.
- 21.Ярошенко І. В. Мистецтвом встелені шляхи. Андрій Кушніренко – диригент, композитор, педагог. Чернівці: Прут. 2004. 220 с.

Додатки

Додаток 1. Опис хореографічного тексту.

Легкий біг

Вихідне положення – шоста позиція ніг

На затакт „і” – відокремити від підлоги праву ногу.

На „раз - і” – невеликий крок-біг уперед на півпальці правої ноги, ліву відокремити від підлоги, зігнувши її у коліні.

На „два - і” – невеликий крок-біг уперед на півпальці лівої ноги, праву ногу відокремити від підлоги, зігнувши у коліні.

Дрібні переступання

Вихідне положення – шоста позиція ніг

На „раз” – з незначного підскоку опуститися на всю ступню лівої ноги, злегка присідаючи і переносячи на неї вагу корпусу; одночасно вивести праву ногу вперед на каблук носком догори.

На „і” – з незначного підскоку опуститися на всю ступню лівої ноги, злегка присідаючи; одночасно, згинаючи коліно майже під прямим кутом і спрямовуючи його до коліна опорної ноги, відвести праву ногу назад-вправо п'яткою догори, підйом та пальці витягнуті.

На „два” – перескочити на всю ступню правої ноги, злегка присідаючи і переносячи на неї вагу корпусу; одночасно, згинаючи коліно майже під прямим кутом і спрямовуючи його до коліна опорної ноги, відвести ліву ногу назад-вліво п'яткою догори.

На „і” – випростовуючи коліна, приставити ліву ногу до правої у шосту позицію.

Буковинський перемінний крок

Вихідне положення – шоста позиція ніг. На “раз” – невеликий крок уперед правою ногою на пів пальці. На “і” – приставити ліву ногу до правої на низькі пів пальці. На “два” – невеликий крок правою ногою вперед на всю ступню. На “і” – трохи підняти ліву ногу і підвести її до правої, не торкаючись підлоги. Те ж саме – з лівої ноги.

Буковинський синкопований комбінований хід

Виконується на чотири такти. Вихідне положення – перша позиція ніг, руки у виконавців на плечах один в одного. На затакт “і” – ледь відокремити від підлоги праву ногу.

1-й такт. На “раз-і” – зігнувши в коліні ліву ногу і ледь присівши на ній, дуже пригнувши корпус уперед, зігнуту у коліні праву ногу завести за ліву і поставити її на ребро ступні. На “два-і” – не розгинаючи корпусу, з невеликого стрибка стати у широку невиворітну другу позицію.

2-й такт. На “раз-і” – випрямивши корпус, з невеликого стрибка стати у першу позицію. На “два-і” – підстрибнути на правій нозі, одночасно ліву, зігнуту в коліні, підняти в гору. Підйом вільний стопою вперед.

3-й такт. На “раз” – упасти на ліву ногу, праву, випрямлену в коліні та підйомі, вивести в перед, невисоко над підлогою. На “і” – упасти на праву ногу, не відокремлюючи ліву від підлоги. На “два” – відокремити праву ногу від підлоги і притупнути всією ступнею по підлозі, одночасно, дуже пригнувши корпус уперед і відокремивши ліву ногу від підлоги, зігнути її у коліні. На “і” – випрямляючи корпус, перескочити на ліву ногу, праву відокремити від підлоги.

4-й такт. На “раз” – переступити вправо на носок правої ноги, ліву відокремити від підлоги й підвести її до кісточки позаду правої. На “і” – опуститися на носок лівої ноги, поставивши її у третю позицію позаду правої.

Праву, випрямлену в коліні та підйомі, вивести в право. На “два” – переступити в право на носок правої ноги, ліву відокремити від підлоги. На “і” – поставити ліву ногу поряд з правою у першу позицію.

Підтримка №1

Юнак опускається на праве коліно. Ліва нога на всій ступні, коліно розвернуто у восьму точку. Дівчина стає на ліву ногу юнака колінами обох ніг. Юнак підтримує лівою рукою дівчину за талію, а дівчина правою рукою за праве плече юнака, ліва рука дівчини в положенні “промінь кептаря”. Дівчини злегка прогинається назад, голова розвернута на праве плече. Погляд юнака спрямований на дівчину.

Підтримка №2

Для виконання цієї підтримки необхідно, щоб м'язи партнерки були зібраними, а корпус підтягнутий. Партнерка кладе обидві руки партнеру на плечі долонями, партнер тримає партнерку за талію. Обидва присідають спочатку в *demi-plie*, а потім партнерка ще більше підтягує корпус і виконує стрибок вгору. Одночасно партнер, тримаючи дівчину за талію допомагає їй у стрибку. Коли партнерка зробила стрибок вгору партнер в повітрі обхватує обома руками дівчину під сідницями і притискає до себе, а дівчина згинає ноги в коліні назад і кладе руки в VI позицію.

Буковинський хід на каблучок із зіскоком

Виконується на два такти. Вихідне положення – шоста позиція ніг, руки опущені вздовж корпусу. На затакт “і” – ледь зігнути ліву ногу в коліні, одночасно праву вивести вперед.

1-й такт. На “раз” – випрямити в коліні ліву ногу, одночасно зробити невеликий крок правою ногою на каблук; корпус трохи нахилити праворуч; ліву руку, зігнуту в лікті, перевести вперед майже не рівні грудей, праву витягнути назад під кутом 45°. На “два” – повторити рухи, що виконувалися

на “раз”, але з лівої ноги; корпус нахилити ліворуч, праву руку витягнути вперед, ліву – назад.

2-й такт. На “раз” – повторити рухи, що виконувались на “раз” 1-го такту. На “і” – перенести вагу корпусу на праву ногу і ледь помітно проковзнути на ній, переводячи з каблука на ступню; ліву ногу, зігнуту в коліні, відокремити від підлоги. На “два” – зіскочити на ступні обох ніг, зігнувши коліна; руки покласти на талію. На “і” – пауза. Темпи помірні.

Бокові кроки

Вихідне положення – шоста позиція ніг. На затакт “і” – відокремити від підлоги праву ногу. На “раз” – невеликий крок правою ногою вправо з носка на всю ступню. На “і” – відокремити від підлоги каблук лівої ноги. На “два” – поставити ліву ногу поряд з правою у шосту позицію. На “і” – повторити рухи, що виконувались на затакт “і”. Рух виконується вправо та вліво як чоловіками, так і жінками в хороводах. Темпи помірні.

Боковий буковинський хід

Вихідне положення – перша позиція ніг. На затакт “і” – ледь присісти на лівій нозі, праву ногу, зігнуту в коліні, відокремити від підлоги. На “раз” – випрямити ліву ногу в коліні, одночасно переступаючи на каблук правої ноги у невиворітну другу позицію. На “і” – опуститися на всю ступню правої ноги, перенісши на неї вагу корпусу і ледь зігнувши в коліні. Одночасно ліву ногу відокремити від підлоги і, ледь зігнувши у коліні, наблизити її до правої ноги. Коліно лівої ноги спрямоване вперед. На “два” – переступити на ліву ногу. На “і” – повторити рухи, що виконувалися на затакт “і”. Рух чоловічий. Виконується у помірному темпі.

Варіант буковинського танцювального бігу

Вихідне положення – шоста позиція ніг, руки вздовж корпусу, кисті напружені. На “і” – ледь присісти на двох ногах. На “раз” – біг-стрибок вперед

на півпальці правої ноги, одночасно ліву ногу відокремити від підлоги, злегка зігнувши її у коліні. На “і” – біг-стрибок вперед на пальці лівої ноги, одночасно праву ногу відокремити від підлоги, зігнувши її в коліні. На “два-і” повторити рухи, що виконувалися на “раз-і”. Коли стрибають на праву ногу, вперед повертають ліве плече, коли ліву – праве плече. Руки весь час напружені й опущені вздовж корпусу. Темпи швидкі.

Переступчик

Вихідне положення – шоста позиція ніг. На “раз” – невеликий акцентований крок-притуп правою ногою вперед на всю ступню. На “і” – невеликий акцентований крок-притуп лівою ногою вперед на всю ступню, ставлячи її поряд і трохи попереду правої ноги. На “два” – невеликий акцентований крок-притуп правою ногою вперед на всю ступню, ставлячи її поряд і трохи попереду лівої ноги. На “і” – невеликий акцентований крок-притуп лівою ногою вперед на всю ступню, ставлячи її поряд і трохи попереду правої ноги. Темпи повільні.

Доріжка з притупом

Вихідне положення – третя позиція ніг, права нога попереду. На “раз” – зробивши невеличкий крок вправо, припасти на праву ногу, ледь згинаючи її в коліні та переносячи на неї вагу корпусу; одночасно ліву ногу невисоко підняти над підлогою. Коліно, підйом і пальці вільні. На “і” – підвести ліву ногу до правої у третю позицію назад і, випростовуючи коліно, злегка притупнути подушечкою; коліно, підйом і пальці вільні. На “два-і” – повторити рухи, що виконувалися на “раз-і”. Так само рух виконується з лівої ноги. Темпи помірні.

Погорянка висока

Вихідне положення – шоста позиція ніг. Дівчина та юнак стають обличчям одне до одного. Юнак правою рукою тримає дівчину за талію. Праву

руку дівчина кладе на ліве плече юнака. Лівою рукою юнак підтримує правий лікоть дівчини, а дівчина лівою рукою підтримує правий лікоть юнака. На затакт “і” – відокремити праві ноги від підлоги. На “раз-і” – починаючи поворот праворуч, зробити акцентований крок уперед правими ногами з таким розрахунком, щоб бути справа один від одного. Ліві ноги відокремлюються від підлоги. На “два” – підскочити на правих ногах, продовжуючи поворот праворуч. На “і” – закінчуючи поворот на 380° , опустити ліві ноги на підлогу поряд з правими.

Погорянка низька

Вихідне положення – шоста позиція ніг. Дівчина та юнак стоять обличчям одне до одного. Юнак тримає дівчину за талію, Дівчина кладе руки йому на плечі. На затакт “і” – відокремити праві ноги від підлоги. На “раз” – праві ноги поставити так, щоб вони торкалися одна одної внутрішнім боком ступні. На “і” – крок уперед лівими ногами. На “два” – переступити правими ногами на місці вліво, повернувшись на 180° . На “і” – повертаючись ще більше, знову зробити крок лівими ногами, завершуючи оберт. Рух виконується в гуцульських та буковинських танцях. Темпи помірні та швидкі.

Буковинські повороти на дрібушці

Виконується на чотири такти. Вихідне положення – шоста позиція ніг, коліна ледь зігнуті, корпус трохи нахилений уперед, права рука на потилиці притримує шапку, ліва відведена убік (долонею вниз).

1 – 3-й такти. Злегка притупуючи всією ступнею на кожну восьму такту почергово то правою, то лівою ногою, повернутись на 360° за ходом годинникової стрілки.

4-й такт. Виконати з правої ноги потрійний притуп, випростати корпус і, поклавши руки на талію, стати обличчям до глядача. Так само рух

виконується проти ходу годинникової стрілки. Рух загальний. Темпи різноманітні.

Маленький дрібний тропіток

Виконується на два такти. Вихідне положення – зігнувши коліна, присісти на низькі півпальці за шостою позицією, коліна, носки, п'ятки щільно зімкнуті й спрямовані вперед, корпус злегка нахилений уперед, погляд – поперед себе, за напрямком руху.

1-й такт. На “раз” – невеликий акцентований крок-притуп правою ногою вперед на низькі пів пальці. На “і” – зробити невеликий акцентований крок-притуп лівою ногою вперед на низькі пів пальці, ставлячи її поряд і трохи попереду правої ноги. На “два” - зробити невеликий акцентований крок-притуп правою ногою вперед на низькі пів пальці, ставлячи її поряд і трохи попереду лівої ноги. На “і” - зробити невеликий акцентований крок-притуп лівою ногою вперед на низькі пів пальці, ставлячи її поряд і трохи попереду правої ноги.

2-й такт. Повторити рухи 1-го такту. Рух загальний. Темпи різноманітні.

Танцювальна комбінація № 1

Муз. розмір 2/4.

1-4 такт - Буковинські повороти на дрібушці.

5-6 такт - Погорянка висока.

7-8 такт – Перемінний крок.

Додаток 2. Традиційний буковинський костюм

